

Disputatio juridica trigesima septima de eo quod interst

<https://hdl.handle.net/1874/341242>

DISPUTATIO JURIDICA
TRIGESIMA SEPTIMA,
D E

Eo quod Interest.

Q V A M

D. O. M. I.

P R Æ S I D E

Viro Clarissimo,

D. ANTONIO MATTHÆO, Juris An-
tecessore Primario, In illustri Academiâ
Ultrajectinâ.

Publicè defendet

CASPARUS FAGEL Haga - Batav.

Ad diem 25. Febr. horâ locoque solitis.

ULTRAJECTI,
Ex Officina JOHANNIS à WAESBERGE,
Anno M. D. C. LII.

Clarissimis, Consulissimisque Viris .

D. GUILIELMO ab HEÜCKELOM,
J. U. D. & Reipublicæ Neomagensis Consuli.

D. HENRICO FAGEL, J. U. D. & in
Hollandiæ Curia Advocato.

D. FRANCISCO FAGEL, J. U. D. &
in Hollandiæ Curia Advocato.

D. NICOLAO ten HOVE, Rerum Indiæ
Occidentalis in Camera Delphenfi Præfecto.

D. NICOLAO FAGEL, J. U. D. & in
Hollandiæ Curia Advocato.

D. JOSIÆ SAGGERS, J. U. D. & in Hol-
landiæ Curia Advocato.

Fratribus, fororiis, & Cognato suo,

Hoc legale Exercitium

D. D. D. C. Q.

C A S P A R V S F A G E L ,

Respond.

DISPUTATIO JURIDICA
TRIGESIMA SEPTIMA,

DE

Eo quod Interest.

THESIS I.

Interesse nihil aliud est, quam utilitas amissa, vel damnum illatum dolo vel culpa adversarii, quod officio judicis taxandum est juxta vulgatam formulam: Quantum mihi abest, quantumque lucrari potui: *l. 2. l. tutor 8. D. de in lit. jur. l. Iulianus 9. §. ult. & l. pen. D. ad Exhib. l. si commissis 13. D. rem. rat. hab. l. ult. D. de prat. Stipul. l. si fundus 33. §. nam et si colonus D. locat.*

II.

Hæc definitio excludit primò interesse finitum: tametsi enim à multis dividatur in finitum & infinitum seu incertum: *Hotom. disput. de eo quod inter cap. 2. n. 6. Rebus. in schem.* tamen finitum seu pœna non est species ejus quod interest, cum pœnam stipuletur & ille cujus nihil interest. *§. alteri Inst. de inut. stipulat. Molin. in tract. de eo quod inter n. 17. & seq. Donel. 26. com. 15.*

III.

secundò, excludit hæc definitio divisionem interesse in commune & singulare. Ratio enim ejus quod interest ad affectionem communem redigenda est: non ad singularem. Certè nec amoris, nec honoris, nec pudoris, nec mœroris, nec ultionis interesse ullam hic admittimus. *l. si servum 33. D. ad leg. Aquil. l. ult. D. de his qui de jec, vel effud. l. precia 63. D. ad leg. Aquil. Donel. d. cap. 15. Molin. d. tract. n. 14.*

¶ 17. Alciat. ad l. un. C. de eo quod inter. cap. 6. n. 13. Giph. in d. l. un. pag. 259. Adde Baron. 4. de divid. & individ. oblig. cap. 6.

IV.

Tertiò rejicimus hac definitione divisionem ejus quod interest in intrinsecum & extrinsecum : Intrinsecum enim, veluti fructus, partus, & similia non sunt species interesse. Relinquitur ergò, ut interesse omne potius extrinsecum quam intrinsecum sit. l. inter hac verba 179. l. hac verba 193. D. de V. S. d. l. si commissa 13. D. rem rat. hab. l. in furti actione 50. D. de furt. l. 4. §. hac autem actio D. vi bon. rapt. l. 1. l. si jactum 12. D. de act. emt. l. evicta re 70. D. de Evict. Molin. d. tract. n. 13. Non tamen nego, quin alio sensu etiam intrinsecum interesse dici possit. Vide Alciat. d. tract. cap. 7. Giph. in d. l. un.

V.

Illud nihilominus verum est, utilitatem quam interesse vocamus, debere esse in re principali, vel circa rem : commentitiæ enim & longius quæsitæ utilitatis non est habenda ratio l. un. vers. ut hoc quod revera C. de sent. qua pro eo quod inter. prof. l. pen. D. ad Exhib. l. interdum 49. D. de furt. Ut si dicas insulam, quam non ædificavit promissor, donaturum te fuisse principi: aut si cautionem exigas à promissore, quod dicas posse eum labi facultatibus, aut mercator dicat, non soluta à te pecunia labefactatam esse fidem suam : &c. Cujac. in par. C. d. tit. Donel. 26. com. 23.

VI.

Inde quæsitum, an audiendus emtor, qui dicit, traditis mercibus potuisse se negotiari, & grande lucrum facere ? Negat Paulus in l. si sterilis 21. §. cum per venditorem D. de act. emt. & Hermogenianus in l. ult. D. de peric. & com. rei vend. Affirmat Ulpianus in l. 2. §. nunc de officio in fin. D. de cond. quoa cert. loc. Nullum hic dissidium est. Molin. d. tract. n. 96. & seqq. Donel. ad d. §. nunc de officio n. 8. & 9. & d. cap. 23. Coras. 3. miscel. 13. Costal. ad d. l. ult. D. de peric. & com. rei vend. Menoch. 2. arb. cas. 119. n. 25. Alciat. d. tract. cap. 9. n. 16. & seq.

VII.

VII.

Quæsitum etiam de damno, si emtor queratur, tritico non tradito familiam suam fame periisse, an sit peremptæ familiæ habenda ratio? Negat idem Paulus in *d. l. 21. §. cum per venditorem D. de act. emt.* Nec adversatur *l. Iulianus 13. pr. D. eod. vers. si verò sciens. l. sed addes 19. §. 1. D. locat. l. 2. §. ult. vers. quid enim. D. Quod cert. loc. Cujac. in d. §. cum per venditorem. Molin. d. tract. n. 54. & 55. Donell. 26. com. 23. Hotom. d. tract. n. 10. 11, & 12. & cap. 4. n. 14. & 15. Baro. 4. de divid. & individ. 7.*

VIII.

Fingamus interesse quidem, sed ex causa inhonesta: an hujus utilitatis habenda est ratio? Non est: *l. tum in 11. l. ita-ue 12. §. 1. l. qui re 76. §. 1. D. de furt. §. si gratuitam 17. §. ult. D. de præscr. verb. l. de usuris. 27. §. 1. C. de usur. l. si procurat. rem 8. §. mandati actio 6. junct. l. si mandavero 22. §. qui adem 6. D. mand. Donell. in d. §. nunc de officio n. 8. & d. cap. 23. Alciat. d. tract. cap. ult.*

IX.

Quantum ad æstimationem ejus quod interest, distinguit Imp. in *d. l. un.* casus certos ab incertis. Certos vocat, in quibus certa continetur quantitas, vel natura. Incertos contra, in quibus neutrum. De quorum verborum intellectu digladiantur interpretes cum veteres, tum recentiores. In univèrsum autem duodecim opiniones refert & refutat Molinæus *d. tract. n. 21. & seqq.* Nos cum eodem Molinæo *n. 42. & seqq. Donel. 26. com. 17.* per certam naturam intelligimus non solum certam speciem, sed & genus, veluti hominem: & factum, cujus ex conventionem contrahentium certa æstimatio haberi potest. *arg. d. l. un. verb. in locationibus. Diss. quantum ad genera Alciat. d. tract. cap. 2. n. 16. Giphani. in d. l. un. pag. 261. Baro. 4. de divid. & individ. 5*
X.

Hoc ampliùs si species debeatur ex alternativa obligatione, veluti Stichus aut Pamphilus, casus nobis certus erit:

non obstante *l. ubi 75. §. qui illud aut illud D. de V. O. Donel. d. cap. 17. Molin. d. tract. n. 43.* Sed etsi ususfructus certi fundi in obligatione sit, casus certus erit. *Molin. d. loc. n. 75. nec rectè hoc iudici definiendum reliquit Baro d. loc.*

XI.

Incerti casus sunt, cum factum conuentione contrahentium non definitum, est in obligatione. *l. si quis ab alio 13. in fin. D. de re iud. l. 2. §. ult. Qui satisf. cog. cum possessio l. pen. §. ult. D. ut. possid. l. 1. §. ex die D. de vi & vi arm.* Item si agatur de restitutione operis *l. semper 15. §. hoc interdicto D. Quod vi aut clam. l. si tertius 6. §. ult. D. de aq. & aq. pluui. arc. aut de cautione præstanda d. l. si quis ab alio pr. Cujac. in par. C. h. Confer Donell. 26. com. 18. Hotom. d. tract. n. 13. & 14.*

XII.

In certis casibus ita æstimandum est id quod interest, ut ne excedat duplum rei principalis in casibus incertis iudex æstimabit, quantum in veritate inter sit, & in dubio inclinabit in minoris summæ condemnationem. Ita Imp. loquitur *d. l. un. C. de sent. qua pro eo quod inter. profer. neque verisimile est, cum scripto pugnare sententiam.*

XIII.

Vehementer tamen premi videtur hæc definitio isto argumento: Vietor vasa, taber tignum, pastor orem viciosam vendidit: perit vinum, domus, grex: an non absurdum, æstimationem damni non excedere duplum vasis, tigni, ovis? *d. l. sed addes 19. §. 1. D. locat. l. tenetur 6. §. si vas 4. l. Iulianus 13. pr. D. de act. emt.* Hujus argumenti pondere impulsus Hotomannus prætulit ineptam Martini Cosiæ interpretatationem. *in Epit. de usur. n. 55.* licet constitutioni Justinianæ non esse accommodatam fateatur. Verùm non rectè, cum superior objectio commodè removeri atque dissolvi possit. *Donell. 26. com. 19 Molin. d. tract. n. 48. & seqq.*

XIV.

In eodem exemplo illud quoque controversum est, utrum ille duntaxat teneatur in omne quod interest, qui sciens

ens vendidit vas vitiosum, tignum, ovem, an & qui ignorans? Julianus & Ulpianus scientem duntaxat teneri dicunt in d.l. 13. Utrumque verò Labeo & Pomponius in d.l. 6. Caspius & Ulpianus in d.l. 19. Hæc quoque difficultas commoda ratione tolli poterit. *Molin. d. tract. n. 49. & 55.*

XV.

Cumque obstantia commodè removeri possint, non videntur illi audiendi, qui hanc definitionem Justiniani tanquam ineptam damnant. Inter quos Steph. Forcatulus *de al. 41.* dum rationem ejus quod interest, commodius iniri posse putat *ex l. in fundo 38. D. de rei vind.* ineptum ipse se prodit, meritòque eo nomine reprehensus est à Molinæo *d. tract. n. 58.*

XVI.

Videamus an finitio illa dupli pertineat etiam ad delicta? Et licet ex veteribus Accursius, Bartol. & Salicetus, ex recentioribus Baro in *tract. de divid. & indiv. 4. cap. 4. & 5. 8.* fuerint in ea sententia; verius tamen est, hanc legem ad contractus duntaxat, non etiam ad delicta pertinere. *Alciat. in d. l. un. cap. 9. n. 8. & cap. 10. Molin. d. tract. n. 154. & seqq. Giph. in d. l. un. pag. 264.* Quod autem idem Molinæus, *d. loc. Cujacius ad l. & cum forte 44. D. de act. emt. tract. 8. ad Afric. & Donellus d. cap. 19. Giph. d. loc. tradiderunt,* etsi in contractu dolus adversarii versetur, cessare taxationem dupli; id culpare non ausim, *d. l. 6. s. si vas, d. l. Julianus 13. pr. l. idque 45. D. de act. emt. l. 19. §. 1. D. locat. Confer Hotom. d. tract. cap. 4. n. 16. & 17. Alciat. d. tract. cap. 5. n. 6. & 7. & cap. 9. n. 19.*

XVII.

An pertinet ad pœnas conventionales? Hac de re quatuor diversas opiniones enarrat Molinæus *d. tract. n. 159.* Ex quibus pessimam vocat quartam Azonis, qui id sine distinctione negavit. Nobis verò ea optima videtur: nec quicquam solidi videmus respondisse Molinæum, ad fundamenta istius sententiæ. Certè dupli sine nequaquam coercendæ sunt. *l. si dictum 56. D. de Evict. l. si curator 5. D. de jur. fisc. l. ult. in fin.*

in fin. C. de Sponsal. l. stipulatio ista 38. §. alteri D. de V. O. Rebus. d. l. un. n. 546. & seqq. Cujac. in d. l. 44. & 16, obs. 34. Donell. 26. com. 24. Fab. 2. conj. 3. à pr. Imb. in enchir. verb. pœna conventionalis. Diss. præter Molin. Hotom. d. diff. cap. 4. n. 13. Alciat. d. tract. cap. 11. n. 4. Giph. in d. l. un. cap. 263. & 264. Menoch. 2. arb. cas. 260. n. 16. & seqq. Aliter Gomes. ad leg. Taur. 68. n. 4.

XVIII.

An ad eas causas, in quibus actori, propter contumaciam rei, juramentum in litem defertur, ita ut ultra duplum jurare non liceat? Minimè: verbum enim nullum est in d. l. un. unde id colligi possit: & contrarium non obscure indicatur l. 4. §. jurare D. de in lit. jur. l. qui restituere 68. D. de R. V. l. non ab judice 64. D. de jud. Alciat. ad d. l. un. cap. 6. n. 20. & seqq. Donell. ad d. l. 4. n. 3. Duar. ad tit. D. de in lit. jur. n. 27. & 28. Diss. Barr. & com. Da. ad d. tit. & d. l. un. Costal. ad d. l. 4. §. deferre.

XIX.

De tempore etiam videndum, cujus in taxando eo quod interest ratio haberi debeat? Verisimile est, si diem vel conditionem habuerit contractus, spectandum quo diem, quo novissimè solvi fieri potuit, l. si Kalendis 11. D. de re jud. l. qui autem 12. §. 1. D. Si quis caut. jud. fist. caus. fact. non obtemp. junct. l. quoties 59. & l. seq. D. de V. O. Molin. d. tract. n. 72. Conf. Alciat. d. tract. cap. 8. Sin minus, in strictis plerumque tempus quo petitur: in bonæ fidei judiciis tempus rei judicandæ spectari arg. l. vinum 22. D. de reb. cred. l. ult. D. de cond. tritic. l. 3. §. in hac D. commod. l. 3. §. pen. & ult. d. l. si sterilis 21. §. cum per venditorem D. de act. emt. l. hominem 37. D. mand. Alciat. d. tract. cap. 8. Molin. d. tract. n. 72.

XX.

Id quod interest, ejus quod interest, non magis videtur peti posse, quam usura usuræ, aut pœna pœnæ l. neque 15. D. de usur. l. ut nullo modo 28. C. eod. junct. l. Julianus 13. §. ibidem Papinianus 26. l. si sterilis 21. §. cum per venditorem D. de act. emt. l. ult. D. de peric. & com. rei vend. Et licet Menochius 2. arb. cas. 119. n. 18. & seqq. admittat interesse secundum, si & debitor in mora fuerit; & creditor solutus sit negotiari, & propter moram debitoris decolarit probabilis lucris spes: temperamentum tamen ejus nequaquam admittimus.